

MES

Mokyklos europiečių sveikatai

Greitasis sveikatos stiprinimo veiklos vertinimas

---

papildoma „5 žingsniai sveikatą stiprinančios mokyklos link. Elektroninio vadovo mokykloms“ priemonė

Pavadinimas

Greitasis sveikatos stiprinimo veiklos vertinimas – papildoma „5 žingsniai sveikatą stiprinančios mokyklos link. Elektroninio vadovo mokykloms“ priemonė

Autoriai

Erin Safarjan
Dr. Goof Buijs
Dr. Silvia de Ruiter

Į lietuvių kalbą išvertė

Daiva Žeromskienė

Adaptavo

Dr. Aldona Jociutė
Dalia Sabaliauskienė

Padėkos ir nuorodos

Šis dokumentas remiasi HEPS greitojo vertinimo priemone:
Simovska V., Dadaczynski K., Viia N. G., Tjomsland H. E., Bowker S., Woynarowska B., de Ruiter S., Buijs, G. (2010). HEPS priemonė mokykloms: Mokyklų sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo politikos kūrimo vadovas. Woerden, NIGZ.

Finansavimas

Ši publikacija parengta įgyvendinant CBO-FY2013 dotacijos veiklą pagal Europos Sąjungos Sveikatos programą. Nei Europos Sąjunga, nei bet kuris kitas jos vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už šio leidinio turinį.

Publikavimo data

2013 metų gruodis.

Šis leidinys išverstas lietuvių kalbą pagal 2014-06-02 vertimo sutartį Nr. GB/II/2014 108/SMLPC2014/14.

Šį dokumentą galima rasti SHE interneto puslapyje www.schoolsforhealth.eu/for-schools.

CBO
P.O. Box 20064, 3502 LB Utrecht, the Netherlands
El. paštas: she@cbo.nl

© CBO, Utrecht, 2013. Jokia šio dokumento dalis negali būti naudojama be raštiško autorių sutikimo. Prašymai dėl paveikslukų ar logotipų naudojimo siunčiami el. paštu she@cbo.nl.

Įvadas

Antrajame sveikata stiprinančios mokyklos veiklos etape reikia įvertinti esamą mokyklos sveikatos stiprinimo politiką ir strategiją tolesniems prioritetams ir poreikiams nustatyti.

Priemonės „Greitasis sveikatos stiprinimo veiklos vertinimas“ paskirtis – padėti įvertinti esamą situaciją. Priemonė sudaryta iš teiginių, grindžiamų visuminiu požiūriu į sveikatos stiprinimą mokykloje. Įvertinus į teiginius bus galima suprasti, ką mokykla daro gerai, kurias sritis reiktų patobulinti ir į ką norėtumėte sutelkti dėmesį toliau kurdami arba tobulindami sveikata stiprinančią mokyklą.

Ši priemonė taip pat gali būti naudojama ir tada, kai mokykla jau yra sveikata stiprinanti. Galima palyginti pirmojo vertinimo, atlikto kuriant sveikata stiprinančią mokyklą, ir antrojo vertinimo, kai mokykla jau yra sveikata stiprinanti, rezultatus ir pamatyti pasiektą pažangą bei atlikti tolesnius programos patobulinimus, siekiant geresnių sveikata stiprinančios mokyklos veiklos rezultatų.

Instrukcijos

Sveikatos stiprinimo veiklą mokykloje organizuojančiai grupei (toliau – darbo grupė) patariama aptarti šioje priemonėje pateiktus teiginius ir pasiekti sutarimą.

Kiekvienas teiginys turi būti aptariamasis dviem aspektais, t. y. vertinama esama situacija ir vertinamas teiginių svarbumas.

1. **Esama situacija.** Esama mokyklos sveikatos stiprinimo veiklos situacija gali būti vertinama nuo 1 iki 3 balų: 1 – veikla nevykdoma; 2 – vykdoma iš dalies; 3 – vykdoma. Žiūrėti 1 lentelės grafą „Esama situacija“.
2. **Aktualumas.** Mokyklos bendruomenė nusprendžia, kiek balų skirti kiekvienam teiginiui, atsižvelgiant į jų svarbą mokyklos bendruomenei: 1 – nesvarbus; 2 – vidutinio svarbumo; 3 – labai svarbus. Žiūrėti 1 lentelės grafą „Aktualumas“.

Vertinimo rezultatai gali būti interpretuojami dvejopai: a) atsižvelgiama į atsakymų į kiekvieną klausimą balus pagal esamą situaciją ir aktualumą; arba b) išvedamas suminis esamos situacijos ir aktualumo balų vidurkis atskirose srityse. Sritys, surinkusios nedidelį balų skaičių įvertinus esamą situaciją ir daug balų įvertinus aktualumą, turėtų būti dėmesio centre ir į jas reiktų susitelkti kuriant sveikata stiprinančią mokyklą ir planuojant atitinkamas veiklas.

1 lentelė. Greitojo vertinimo priemonė

	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
1. Įvadinė dalis						
1.1. Mokykla yra įsivertinusi (dalyvavo tyrimuose, apklausose, pavyzdžiui, organizuotuose savivaldybės visuomenės sveikatos biuro ar kt.) esamą mokinių sveikatos būklę (įskaitant fizinę, psichinę ir dvasinę sveikatą) bei socialinę gerovę.						
1.2. Mokykla yra įsivertinusi (dalyvavo tyrimuose, apklausose, pavyzdžiui, organizuotuose savivaldybės visuomenės sveikatos biuro ar kt.) esamą mokytojų ir kitų mokyklos darbuotojų sveikatos būklę (įskaitant fizinę, psichinę ir dvasinę sveikatą) bei socialinę gerovę.						
1.3. Mokykla gali įvertinti esamą mokinių sveikatai palankią elgseną (mitybą ir fizinį aktyvumą, alkoholio vartojimą, rūkymą, narkotikų vartojimą ir higieną), atsižvelgdama į jų amžių, išsilavinimą, kilmę ir lytį.						
1.4. Mokykla yra įvertinusi mokinių, mokytojų bei kitų mokyklos darbuotojų poreikius ir norus, susijusius su jų sveikata ir gerove (pavyzdžiui, apklausos, „norų dėžutės“ ir kt.).						
1.5. Mokyklos bendruomenė yra informuota apie mokyklos sveikatos stiprinimo veiklą organizuojančios grupės veiklą.						
	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
2. Mokyklos sveikatos politika						
2.1. Mokykla turi parengusi sveikatinimo veiklos programą, apimančią holistinę sveikatos sampratą ir gerovės stiprinimą.						
2.2. Ugdymo tikslai susieti su bendruomenės narių sveikata ir gerove.						
2.3. Sveikata ir gerovė yra mokyklos ugdymo programos dalis.						

2.4. Mokyklos politikoje atsispindi mokinių, mokytojų, kitų mokyklos darbuotojų ir tėvų nuomonė ir poreikiai, susiję su sveikata ir gerove.						
2.5. Mokiniai, mokytojai, kiti mokyklos darbuotojai ir tėvai yra skatinami dalyvauti planuojant ir vykdant su sveikata susijusias veiklas.						
	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
3. Fizinė mokyklos aplinka						
3.1. Mokyklos žaidimų aikštelės, klasės, tualetai, valgykla ir koridoriai yra patogūs mokiniams, saugūs, švarūs, puoselėjama visų mokinių higiena (yra pakankamai muilo ir tualetinio popieriaus tualetuose).						
3.2. Mokyklos žaidimų aikštelės, klasės, tualetai, valgykla ir koridoriai yra pritaikyti pagal mokinių amžių, lytį ir specialiuosius poreikius.						
3.3. Mokiniai ir mokyklos darbuotojai turi galimybę naudotis mokyklos fiziniam aktyvumui skirtomis patalpomis ne tik pamokų metu, bet ir joms pasibaigus.						
3.4. Visi fizinio aktyvumo įrenginiai ir valgykla yra saugūs ir atitinka higienos normų reikalavimus.						
3.5. Kelias į mokyklą yra saugus ir skatinantis mokinius būti fiziškai aktyvius (pavyzdžiui, važiuoti dviračiu ar eiti pėsčiomis).						
3.6. Visų mokyklos patalpų temperatūra yra tinkama, jos gerai apšviestos ir vėdinamos.						
3.7. Mokyklos valgykloje, bufete ir maisto automatuose pateikiami sveiki maisto produktai ir gėrimai, atitinkantys teisės aktų reikalavimus.						
	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
4. Socialinė mokyklos aplinka						
4.1. Mokyklos valgykloje, žaidimų aikštelėse, klasėse ir koridoriuose sukurta jauki aplinka.						
4.2. Mokykloje reguliariai vyksta veiklos, nukreiptos į sveikatos ir gerovės stiprinimą (projektai, konkursai, festivaliai, varžybos ir kt.).						

4.3. Sveikatos ugdymas ir sveikatą stiprinančios veiklos, įskaitant gyvenimo įgūdžių ugdymą, yra įtrauktos į neformalųjį ugdymą.						
4.4. Mokykloje dirba psichologas, socialinis pedagogas, o jo nesant – kitas asmuo, su kuriuo mokiniai gali pasikalbėti jiems rūpimais klausimais.						
4.5. Mokykloje vyrauja draugiška atmosfera, visi mokiniai ir mokytojai bei kiti mokyklos darbuotojai jaučiasi gerai ir yra gerbiami.						
4.6. Mokyklos sveikatos priežiūros specialistas, socialinis pedagogas ir psichologas dalyvauja mokyklos bendruomenės sveikatos stiprinimo procese ir dirba kartu su mokyklos vadovais, siekdami įtraukti sveikatos temas į bendrąsias ugdymo programas ir mokyklos politiką.						
4.7. Mokyklos aplinka ir ugdymo sąlygos yra pritaikytos mokiniams su specialiaisiais ugdymosi poreikiais.						
4.8. Jei mokykla nėra pajėgi mokiniams su specialiaisiais ugdymosi poreikiais suteikti visos reikiamos pagalbos, jie nukreipiami pas specialistus už mokyklos ribų.						
	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
5. Sveikatai palankūs įgūdžiai						
5.1 Mokykla įgyvendina programas, kurios nukreiptos į individualių gebėjimų ir žinių apie sveikatą, įskaitant ir psichinę sveikatą, stiprinimą.						
5.2 Sveikatos ugdymas apima įvairias sveikatos sritis: fizinę aktyvumą, sveiką mitybą, tabako, alkoholio ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją, sužalojimų, streso, prievartos, patyčių prevenciją, rengimą šeimai, lytiškumo ugdymą, užkrečiamųjų ligų prevenciją, vartojimo kultūros ugdymą.						
5.3 Sveikatos ugdymas orientuotas į gyvenimo įgūdžių ugdymą.						
5.4 Sveikatos ugdymas mokykloje siejamas su gyvenimo realijomis.						
5.5. Mokykloje yra aiškios vidaus tvarkos taisyklės, skatinančios sveiką gyvenseną.						
5.6. Pamokų ir pertraukų metu reguliariai vyksta aktyvūs su sveikatinimu susiję užsiėmimai.						

	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
6. Bendruomeniniai ryšiai						
6.1. Mokinių tėvai yra aktyvūs sveikatinimo veiklos dalyviai.						
6.2. Mokykla glaudžiai bendradarbiauja su vietiniais partneriais (pavyzdžiui, sporto ir jaunimo klubais, savivaldybių sveikatos tarnybomis, konsultacinėmis tarnybomis, sveikatos draudimo kompanijomis, maitinimo įstaigomis, vietinėmis parduotuvėmis ir kt.).						
6.3. Mokykla rengia reguliarius vizitus į vietinių partnerių ar suinteresuotų asmenų įmones, siekdama skatinti mokinių sveiką mitybą, fizinį aktyvumą, užtikrinti jų emocinį ir socialinį vystymąsi ir kt.						
	Esama situacija			Aktualumas		
	1	2	3	1	2	3
7. Mokyklos darbuotojai						
7.1. Sudarytos galimybės sistemingam mokytojų kvalifikacijos, susijusios su sveikatos stiprinimo ir gerovės klausimais, tobulinimui.						
7.2. Mokytojai ir kiti ugdymo procese dalyvaujantys asmenys aprūpinami sveikatos (įskaitant ir psichinę sveikatą) ugdymui reikalinga metodine medžiaga ir kitomis priemonėmis.						
7.3. Mokykloje veikia darbuotojų paramos, įvertinimo ir skatinimo sistema.						
7.4. Nauji mokyklos darbuotojai yra mokomi ir kuruojami, siekiant padėti jiems adaptuotis ir tobulinti kvalifikaciją sveikatos klausimais.						
7.5. Mokytojai skatinami visur ir visada būti mokiniams sveikos gyvensenos pavyzdžiu.						
7.6. Mokytojams ir kitiems ugdymo procese dalyvaujantiems asmenims sudarytos galimybės dalyvauti sveikatinimo veikloje atsižvelgiant į jų asmenines savybes, pageidavimus ir gebėjimus.						
7.7. Mokykloje yra vykdoma gerosios patirties sveikatinimo klausimais skaida.						

DĖMESIO! Šioje lentelėje pateikti teiginiai atitinka esmines sveikatą stiprinančių mokyklų veiklos sritis ir rodiklius, pateiktus metodinėse rekomendacijose [13, 15]. Savo nuožiūra galite praplėsti lentelę ir įtraukti naujų teiginių, pasinaudodami minėtomis rekomendacijomis. Jei norėtumėte turėti išsamų pradinės situacijos vertinimą ir po kurio laiko pamatyti pokyčius, rekomenduojame atlikti įsivertimą, naudojantis metodinėmis rekomendacijomis ir praktiniu vadovu Lietuvai [14].